

LÉPCSŐ

Veni sancte

CISZTERCI SZENT IMRE PLÉBÁNIA

A **család** egy szeretetközösség. Az a hely, ahol megtanulunk szeretni: az emberi élet természetes központja. Olyan emberekből áll, akik szeretnek, párbeszédet folytatnak, feláldozzák magukat a másikért, **óvják** az életet, különösen a gyengébbekét. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a család a világ és a történelem motorja. A család az a hely, ahol nevet, **szeretetet** kapunk, ahol **megértjük** a személyek közötti kommunikáció művészetét. Itt ébredünk rá saját méltóságunkra, megtanuljuk elismerni – főleg, ha keresztény nevelést kapunk – minden ember **méltóságát**, különös tekintettel a betegekre, a gyengékre, a kizsáztottakra. Mindez a család-szeretetközösség elismeréséért kiált ma, az egyén jogait hangsúlyozó világunkban. A család **alapja** a házasság, amely a férj és a feleség szabad döntésére és hűséges szerelmére épül. A családi élet két legtörékenyebb szakasza: a gyermekkor és az időskor. Az a társadalom, amely magára hagyja a gyermekeket és kirekeszti az időseket, **kitépi** gyökereit és elhomályosítja jövőjét. **Osztozni** mindenben, önfeláldozásban és örömeiben, számítás nélkül: ezt a tapasztalatot tanulhatják meg a fiatalok szüleiktől és nagyszüleiktől. Az Istenbe vetett hit élménye ez, a kölcsönös **bizalomé**, szabadságé és életszentségé, ami nem más, mint önmagunk hűséges és áldozatos odaajándékozása az élet minden napján. FERENC

Kilincsek és kopogtatók / E számunkat Laszlovszky István képei díszítik.

1514 május közepén tört ki a megkésített kereszties háborúk utolsó kísérletének következményeként a Dózsa György-féle parasztlázadás. A véres társadalmi átalakulásokban bővelkedő magyar história ötszáz esztendeje sem volt elég ahhoz, hogy megítélésében egyetértés alakuljon ki. Többek közt azért nem, mert a felkelés vezérének köze nem volt a földművesekhez. Makfalvi Dózsa György székely lófő

ge és széthúzó országból indította (volna) az előkészítetlen és kezdettől fogva gyanakvással kezelt hadjáratot.

Az alacsony rangú lovas tiszt nem ismerte fel, hogy a hadviselés feltételei és a harctéri körülmények alapvetően megváltoztak. A rendi társadalom megijedt a jólrosszul felfegyverzett paraszttoktól, mert tisztában volt azok nyomorúságával, s hogy a palackból kiszabadí-

A lázadó kereszties

C S U P Á N A F E J É R E T E T T V A S K O R O N A I Z O T T

A szerző 1948-ban, orvos-pedagógus családban született Budán. Érettségi után segédmunkásként, levéltári gyakornokként, filmgyári világosítóként, reklámszerkesztőként, majd – a rendszerváltozást követően – különböző vállalatok közép- és felső vezetőjeként dolgozott. Egyetemre ún. „rendszerellenes tevékenysége”, illetve a letartóztatását követő felfüggesztett börtönbüntetése miatt nem vették fel, végül levelező szakon elvégezte a Külkereskedelmi főiskolát. Író-drámaíró. Eddig tíz kötete, közel száz esszéje, tanulmánya és három színműve látott napvilágot. *Kegyelem* c. történelmi drámáját a Gyulai Várjátékokon, 2013-ban mutatták be. Felesége grafikusművész, fiuk a Szent Imre Gimnázium tanulója.

családba született, apja nyomán a katonai pályát választotta, különböző végvárokban szolgált, végül Szapolyai János erdélyi vajda török elleni hadjáratában lovas kapitányként harcolt. Ezután a nándorfehérvári őrség egyik parancsnoka lett. Ott került sor győztes párvialára a hírneves szendrői Ali béggel, aki számos magyar ellenfelét küldte a halálba. E haditettéért II. Ulászló király egy faluval és aranylánccal jutalmazta, lovaggá ütötte, továbbá engedélyezte, hogy családi címerébe illessze a bég levágott karját.

Dózsa, a székely nemes, végvári vitéz, a király lovagja végül nincstelen jobbágyok közt, egy sebtében meghirdetett kereszties hadjárat élén találta magát. Talán maga sem gondolta, hogy X. Leó pápa legátusa, Bakócz Tamás esztergomi érsek őt nevezi ki a sorsa jobbra fordulását a háborútól remélő gyülekező tömeg élére, mely a hivatásos katona szemében semmiképp sem lehetett ütőképes had. Már sose derül ki, eszébe jutott-e Hunyadi János serege, mely jórészt magyar, román, szerb, horvát és bosnyák paraszttokból állt, bár a példa kézenfekvő. Csakhogy a háromnegyed évszázaddal korábbi harcokat a hírneves Visconti herceg oldalán Itáliában képzett, a husziták elleni küzdelmekben próbált, kiemelkedő hadvezér vezette. Hunyadinak világos céljai voltak, melyeket Luxemburgi Zsigmond császár és a fegyverforgató nemesség erőteljesen támogatott, továbbá (sikertelen) balkáni hadjáratában részt vett a nyugati lovagság is. A Nándorfehérvár felszabadítása céljából toborzott keresztieseket Kapisztrán János, a kor legjobb hitszónoka buzdította, míg Dózsa Mészáros (nagybotú) Lőrincce, egy jóformán írástudatlan papra támaszkodott. A különbségeket hosszan sorolhatnánk, de a lényeg az: Hunyadi rendelkezett az akkor még erős és viszonylag egységes magyar királyság erőforrásaival, míg Dózsa egy gyön-

tott szellemet lehetetlen visszagyömöszölni. Negyven-ezer jobbágy dühe valós veszélyt jelentett a belvillongás és a török által szorongatott nemességre nézve, melynek esze ágában sem volt a szedett-vedett sereghez csatlakozni. Ezért visszakozott Bakócz érsek, de addigra a tömeg irányíthatatlanná vált.

Helyi zavargások törtek ki, melyek során a paraszttok rendre vereséget szenvedtek, míg Dózsának sikerült elfoglalnia a Maros-menti várakat. Ebben segítette katonai tapasztalata és a szerencse is, de a Szapolyai Jánossal vívott 1514. július 15-i döntő temesvári csatához sem tudása, sem a gyakorlatlan paraszthead nem bizonyult elegendőnek. Gergely öccsével együtt elfogták és kivégezték. A hiedelemmel ellentétben nem ültették tüzes trónra, csupán a fejére tett vaskorona izzott. A tüzes trón Petőfi Sándor költői leleménye, mellyel a megtorlás kíméletlenségét példázta.

Az irodalom, a képzőművészet és a zene csak a XIX. századtól fogva találta meg Dózsában az elnyomás ellen küzdő népvész alakját. Jóllehet a korszak egyik bajvivő katona-kalandora volt. A jobbágyokhoz sem érdekelt, sem érzelmi szálak nem fűzhettek. Mint szabad székely lófő, a vezető réteg, a primorok alatt családja nem élhetett sokkal magasabb színvonalon, mint az ún. gyalogszékelyek, de a társadalmi különbség jelentős, kivált lovagi címe és kapitányi rangja miatt. A reformkor során és azt követően a magyarság legjobbjai a jobbágyfelszabadítást tekintették a haladás alapvető feltételének, ezért válhatott Dózsa a szabadságtörekvések szimbólumává. Az Osztrák-Magyar Monarchiában a dzsenti és a parasztság elszegényedése, az óriás hitbizományok és a földbérlet-rendszer gyors ütemű kapitalizálódása ösztönözte a tömeges kivándorlást, mely a művészetben egy új Dózsaért kiáltott. Ekkor írta Ady: „Dózsa György unokája vagyok én / Né-

pért síró bús bocskoros nemes / Hé, nagyurak, jó lesz tán szoba állni...” Költői szabadság, holott a birtokkal, aranylánccal és címerbővítéssel megadományozott Dózsával Bakócz érsek és más főurak nemcsak szoba álltak, de parasztek tízezreit, és egy Rómában kezdeményezett felszabadító hadjáratot bíztak rá. A történetek után közönséges árulónak tekintették, ezért volt a megtorlás rettenetes. Példát akartak statuálni, hogy az ország súlyosan veszélyeztetett helyzetében a lázadás a parasztnak többé eszükbe se jusson.

Tény, hogy a kérészetű mozgalom a jobbágyságot a korábbiaknál sokkal rosszabb helyzetbe hozta. Megszűnt a szabad költözködés joga és számos korábbi vívmány, a terhek súlyosbodtak, az elnyomás évszázadokon át uralta a megfélemlített tömegeket. Ez minden levert felkelés (forradalom) velejárója, melyek nemcsak gazdasági, hanem lelki-erkölcsi okokból robbannak ki. A Werbőczy-féle irgalmatlan törvénykönyv (a Tripartitum, más néven Corpus Juris Hungarici)) csupán a korszak gondolkodását dokumentálja, ahogy a későbbi hasonló rendelkezések. Ugyanakkor az is tény, hogy a parasztfelkelés jelentősen hozzájárult az ország meggyengüléséhez és a tizenkét évvel későbbi sorsdöntő mohácsi csatavesztéshez. A nemesség jó része a küzdelemtől azért maradt távol, mert attól tartott, hogy a lázadás megismétlődik. Kis- és nagyurak, a polgárság s mindenekelőtt az írástudók századokon át Dózsa „átállítására” és a paraszthad rémtetteire emlékeztek, míg a társadalmi változás a megítélést gyökeresen átforgatta. Végül Dózsa éppúgy politikai jelképpé vált, mint bármely botcsinálta népvezér. Az öt dicsőítő – Petőfi, Erkel, Ady, Illyés, Bella István, Szervátiusz Tibor, és az utcanévek sokaságának adományozói – inkább a parasztlázadás saját koruk viszonyaira alkalmazott (hamisított) szellemiségében, mint valós okaiban és körülményeiben láttak követendő példát. Különösen a pártállam korifeusai jeleskedtek Dózsa szimbólummá magasztalásában. Érthető, hiszen ők is erőszakkal jutottak hatalomra és azzal tartották meg. A parasztfelkelés szüntelen hangsúlyozása – túllépve a jó szándékú, nemes művészi eszközökön – közönséges ideológiai fegyverré vált. „Osztályharcot” gyömöszölt a XVI. századba, mely hó-

dítók és védekezők, királyok és főurak, protestánsok és katolikusok, nem pedig elnyomók és elnyomottak küzdelmeiből állt. Dózsát székely eredete miatt politikai célokra használták a román kommunisták is. Temesvárott szobrot állíttattak neki, utcákat neveztek el róla, sőt egy településből, Lukafalvából Doja lett. A történések a felkelés okait többek közt a kilenced költező behajtásában, a mezővárosokba költözés akadályozásában, a jobbágyság vadászati jogának visszavonásában, valamint a nemesség és a papság vámmentesítésében látják. A lázadást követő romlás okozója nem utolsósorban az észak-

német Fugger bankház, mely megkaparintotta a szepességi és erdélyi arany- és ezüstmányákat, majd elérte, hogy a fizetőeszközök, ezzel katasztrofális gazdasági helyzetet idézett elő. Ennek azonban nemcsak a parasztság, hanem a teljes népesség szenvedő alanya volt. Nem véletlen, hogy Werbőczy István, a jeles államférfi és jogtudós (később nádor), a magyar királyság visszaállításának szorgalmazója a Fuggereket maga kergette el a Felvidékről. V. Károly császár vendégeként a wormszi birodalmi gyűlésen Luther Márton méltó, német nyelvű vitapartnerre. Kiválóan beszélt latinul és görögül is, egyben mélyreható teológiai és bölcséleti tudással rendelkezett. A kora újkor során az egyetlen, aki szolgálataért az országgyűléstől portánként két dénár jutalmat kapott. A padovai, majd a bécsi egyetemet megjárta, ékesszóló köznemes harcolta ki az 1505. évi rákosi gyűlésen, hogy az ország II. Ulászló utód nélküli elhalálózása esetén uralkodóját maga választhassa. Mindezek tudatában írta Ady „Ülj törvényt Werbőczy” című versét, melynek első négy sora:

„Még magasról nézvést / Megvolna az ország / Werbőczy-utódok / Foldozzák-toldozzák.”

Csöppet sem meglepő, hogy Dózsának vannak szobrai és utcanévei, nem Werbőczynek. Annak jelképpéül, hogy az emberi szabadságvágy a kudarcos törekvéseket is többre tartja, mint a rend megőrzését és a szerves történelmi fejlődés távlatát.

Wodianer-Nemessuri Zoltán

A Prédikátor szerint „a háromágú kötél nem szakad el egyhamar” (4,12). Ez a mondat volt a kilences misére járó családok – a *szip-vas9* – nyári táborának mottója, és ez a mondat fogja végigkísérni a családok tematikus évét is.

Hogy mi a kötél három ága? Visszakérdezünk: a Te házasságod kötelének melyik a legfontosabb három ága? Benneteket mi tart egyben? Nektek mi segít? Ti mibe kapaszkodtok? A múlt-jelen-jövő tapasztalata és remé-

Aztán felsoroltuk legfontosabb kapcsolatainkat, azokat a személyeket, akik vonatkozási pontot jelentenek számunkra egyes szerepeinkben; akiket feleségként, férjként, szülőként, gyerekként, barátként szolgálni szeretnénk.

S végül a jövőbe néztünk: elképzeltük, az ötvenedik házassági évfordulónkon mit szeretnénk ezektől az emberektől köszöntésképpen hallani. Mit mondjanak rólunk? Miért örüljenek nekünk? S persze innen már

Megtart, ha megtartod: háromágú kötél Nagyvisnyón

MI MINDEN VAGYUNK?

Az írás szerzői 2000-ben kötötték házasságot, négy gyermeket nevelnek. Gergő újságíró, tréner, coach; Margit gyógy-pedagógus-logopédus. A kilenc órai szentmisére járó családos korosztály koordinátorai.

nye? A férj-feleség-gyerekek háromszöge? Az önisméret-emberi kapcsolatok-istenkapcsolat kerete? A testlélek-szellem harmóniája? Vagy valami egészen más? Valami csak rátok jellemző?

Erre a kérdésre kerestük a választ a nagyvisnyói hosszú hétvégén is. Körüljártuk, mi jelent számunkra megtartóerőt. Hogyan tudjuk megőrizni az önmagunkhoz való őszinteséget, a társunkhoz fűző szálakat, a közösségben tartó köteleket – és az Istennel való kapcsolatunkat.

Először a házasságunk történetét elevenítettük fel. Ránéztünk azokra az elhatározásokra és vágyakra, amelyeket a közös életünkre készülve dédelgettünk. Mi mozgatott bennünket? Mit terveztünk? Mire készültünk? Hogyan képzeltük a jövőt? Sok beszélgetéssel? Közös programokkal? Szolgálattal? Közös imával? Lelki étellel? Közös szórakozással? Táncsal? Barátságokkal? Közösséggel?

Aztán – ahogyan a körülményeink, a lehetőségeink, netán mi magunk is változtunk – mi maradt a kezdeti elhatározásokból? S milyen új örömök léptek a közös életünkbe?

Páronként összegyűjtöttük, melyek az életünk legfontosabb értékei, amelyekhez továbbra is ragaszkodni szeretnénk, amin ma sem változtatnánk, s miután megfogalmaztuk prioritásainkat, megvizsgáltuk, párként hányféle szerepet töltünk be. Mi minden vagyunk? Férj és feleség. Szülők. Gyermek. Barátok. Közösségi társak. Munkatársak... s még annyi más.

Ezekben a szerepekben kerestük azt, amit igazán jól csinálunk. Kivételesen nem arra figyeltünk, hol vagyunk gyarlók, hanem megengedtük magunknak, hogy ki-mondjuk: jók vagyunk. Igen: sok területen értékesek vagyunk.

csak egy lépés választott el bennünket attól, hogy megfogalmazzuk, milyen emberek, milyen házaspárok szeretnénk lenni valójában.

Minden házaspár megírta a maga küldetésnyilatkozatát. Azt a „házassági alkotmányt”, amely mentén élni szeretné a közös életét. Benne az értékekkel, amelyeket nem akar elengedni, s a törekvésekkel, amelyek a céljaihoz vezetnek.

Végül léptünk egy utolsót: számba vettük azokat az értékeket, amelyekkel házaspárként a közösséget tudjuk gyarapítani. Mert hisszük, hogy nekünk, családosoknak az a hivatásunk, hogy a házasságunkkal Isten szeretetét, gazdagságát, erejét, örömét, boldogságát mutassuk másoknak. Ezért tartjuk annyira fontosnak, hogy egész évben lehetőséget adjunk a házaspároknak arra, hogy erősítsék a kapcsolatukat – Istennel, egymással és a közösséggel.

Hogy ezt ki, hogyan teszi, ebben kinek mi a feladata, az nagyon sokféle lehet. Végső soron mindenki maga érti meg, számára mit jelent, hogy „a háromágú kötél nem szakad el egyhamar”.

Süveges Gergő és Margit

Süveges Gergő
arcképeivel

**Egy meghallgatott
imádság**

Erőt kértem az Úrtól, s Ő nehézségeket adott, melyeken megedződtem. Bölcsességért imádkoztam, és problémákat adott, melyeket megtanultam megoldani. Előmenetelt óhajtottam, gondolkodó agyat adott, és testi erőt kaptam, hogy dolgozzam. Kértem bátorságot, és Isten veszélyeket adott, melyeket legyőztem. Áhitottam, hogy szeretni tudjak, és kaptam az Úrtól bajbajutott embereket, akiken segítsék. Kegyes jóindulata helyett alkalmat kaptam a jóra. Semmit sem kaptam, amit kértem – és mindent megkaptam, amire szükségem volt. Imádságom meghallgatásra talált.

A zárkózott tollforgató számára erős elhatározás vízre bocsátani egy személyes történetet. Mégis, az egyedi szereplők ellenére, bizonyos vagyok abban, hogy számos, a keresztény értékeket valló, a XX. századot átélte lélek sorsa találkozott a történelem göcsörtös keresztveződéseiben – ez ideig a kiengesztelődés, a megnyugvás valódi gesztusa nélkül. Szeretnék világosan beszélni és kimondani azt, amit az előítéletről, a kettős mércéről, a bocsánatkérésről és a megbocsátásról és az ebben résztvevő szereplőkről gondolok. Ez nem ígér könnyű álmot.

nészes, dohos házban vártak, amelyet idegenekkel osztottak meg, közös mellékhelyiség az udvarban, tisztálkodás laborban, az élet pedig döngölt agyagpadlón zajlott, az utca másik oldalán élő cigány családok figyelő tekintete előtt. Tanultam ebből: egyrészt láttam a becsülettel vándorló drótostót, a cserzett arcú fuvaros és a köszörűt hajtó késélező szorgalmát, másrészt a porban heverő, szemtelen naplopók világát. Később értettem meg azt is, hogy a hideg hónapokban nagyszüleim miért költöznek hozzánk, a másfél szobás Budapestre. Valamint minden egyéb, a kisfiúnak

A sárga és a vörös csillag peremén

Z S Í R O S K E N Y É R E N Y H É N S Ó Z V A

Az élettér

Gyerekkorom legszebb és pontos fényképfelvételekkel rögzített helyszíne Gyöngyös, a Mátra lábánál nyújtó város, melyet emlékeimben a „Barátok temploma”, az Orczy-kert, a Mátraházáról pőfőgő kisvasút, a szőlőhegyre tartó szekerek igásainak csattogása, a szomszédban működő gumijavító pumpájának szorgos sziszegése valamint a hatalmas, friss karéj zsíros kenyér, paprikával, enyhén sózva jellemez.

Anyai nagyszüleim nyaranta e díszletek között láttak vendégül, és eszköztelenül, de boldogan játszottam a környező házakban talált legények között. Vasárnapként a ferencesek templomában elbűvölve néztem a kóruson szolgáló vak kántor grafikus tollára való arcélét, az orgonán mindent megtaláló kezét-lábát, hallgattam – az évek számával arányosan megkopott – énekét. Megható példája máig felejthetetlen, felülírhatatlan mérce.

Lassan, nagyon lassan derült ki mindaz, ami a színpad mögötti homályos térben a kiskamasz előtt addig rejtve maradt. Nagyapám a biológia kutatójaként lett a gyöngyösi gimnázium igazgatója; e tágas, neobarokk épület, a hozzá tartozó hatalmas arborétummal a régió megbecsült intézményeként működött, volt növénydékei szemében szigorú, de méltányos, nevelésében következetes és hazafias. Igazgatóját megillette a méltóságos megszólítás, amelyhez tisztas jövedelem, nagypolgári körülmények, kiemelt társadalmi foglalat tartozott.

A II. világháború után minden megváltozott, tehát úrfikorom színhelye már semmiben sem hasonlított a fenti leíráshoz. Nagyszüleim a város peremén egy pe-

kalandos körülmény a meghurcoltatás és kitelepítés proletárdiktatúrájának eredője, százerek megnyomortottságának, megaláztatásának, tönkretételének oka: a hatóság személyesen is megjelent rendszeresen, hogy ellenőrizze: az egykori méltóságos megbecsüli-e, ami neki a népi demokratikus hatalomtól jár, anélkül, hogy a szoba-konyhában, a munkáshatalom ezen könnyoradományában kárt tenne. Nagymama és nagypapa sosem beszélt a részletekről, eltemették a szívburrok alá, mert nem akartak keserűséget permetezni, támadási felületet kínálni és rendületlenül hittek abban, *Aki* majd a másik parton mindent a helyére tesz.

Pedig a homályos pontoknak ez töredéke csak. Anyai nagymamám Körmöcbányán született, apai nagyapám pedig Selmechányán kezdett szótagolni. Hogy a törzskönyv megfelelően bonyolult – de a Kárpát-medencében nem egyedi – legyen, a körmöci ág német, a selmeci francia és a még nem említett apai nagymama bajor felmenőkkel színes; kettő közülük kutyabőrt is hozott magával. Így minden együtt állt ahhoz, hogy vonósnegyesük a benesi elvek billogát viselő, a Horthy-rendszer szeplőit hordozó, klerikális, fasiszta, osztályellenség – vagyis *tájjidegen* legyen az új világban. Semmiképp sem állíthatom, hogy felmenőim a legsötétebb sors vagy a végső megoldás küszöbére kerültek volna: gyöngyösi nagyszüleim egy, akkor még kisváros árnyékában egyensúlyozhattak, a francia vérvonalú, egykor cs. és kir. katonatiszt pedig, mint a Láng Gépgyár katonai parancsnoka vezette félre a német hadsereg vitézeit. Ezen szolgálatot a szocialista hazadurva, de az életet közvetlenül nem veszélyeztető gesztussal honorálta...

A közös sors az ebben érintett egyének életútjának összessége. Az évfordulók fontos feladata, hogy azon generációkat is emlékeztessék, sőt figyelmeztessék, akiknek tapintható élményük már nem lehet a história egy-egy metszetéről. Erre tekintettel jelent meg a *Hírlapban* (2014. aug. 24.) a Szent Imre Alapítvány pályázata *Családi történet* címmel, amely arra biztat, hogy egy személyes történet hordozója lehessen a múlt század jelentős pillanatainak. Jelen írás természetesen nem a pályázat része, csupán bátorítója szeretne lenni e kezdeményezésnek, a személyes szálát csak kötőanyagként tekintve.

Negyven év a pusztában

Minden család története az elképzelt remények és a kiszámíthatatlan barázdák keveréke. A XX. század viharos időjárásában milliók sorsát sodorta hasonló tempóban a szél, amelynek következménye a rokon értelmű tapasztalat, az azonos fájdalom, az azonos következtetés, az azonos képesség az elbocsájtásra és megbocsájtásra. Ezen sorok és sorsok szegletkövének e mondatot tekintem, hiszen az írás címének az eddig leírt szavak csak díszletei. Olyan merítés a históriából, amely bár egyedi, de párlatában általánosítható: Trianon, két háború, egy forradalom, két izmus. Ezen izmusok ellentmondásaiban, gyakran kegyetlen tettegességében nincs olyan közösség, amely ne lenne érintett, amelynek ne lenne saját olvasata a barna vagy a vörös szín láttán, s ne lenne feladata bocsánatot kérni vagy megbocsájtani. De nem felejteni. Nincs mód negyven évet vándorolni a pusztában és nincs ok hetedízigen bosszúra szomjazni.

A sárga és a vörös csillag peremén

Reményeink görbe utcáiban néha nem várt útkeresztelések, sőt keresztelések várnak, testünk-lelkünk széles és szerencsés utat, szűkebb ösvényt, emelkedőt, macskakövet vagy zsákutcát egyaránt tapasztal.

Az első háború vége a történelmi Magyarország lakói számára meghatározó teher, amelyet sem az értelem, sem a szív nem tudott feldolgozni, ahogy a sárga és a vörös csillag következő, ostoba és aljas találkozását sem. Családom történetében a gyökerek, a keresztény kultúrkör, az osztálybesorolás és a hivatás számára Trianon, a kollektív bűnös státusa és a bolsevik hatalomátvitel jelentette a valós, térdig gázolható tragédiát. Életük, sőt szüleim élete során egyik terhet sem sikerült elengedniük, mert teljesen hiányzott a megbékéléshez szükséges legfontosabb feltétel: a kibeszélés szabadsága. Sőt a kibeszélés közös szabadsága, amely megkeresheti az azonos pontokat a hasonló sorsok tömegében, amely jótékonyan gyógyít azzal, hogy mások – és mások mennyien – ugyanazon fekvőrendőrk sorozatán mentek át.

A köpönyegforgatók nemzetsége

A rendszerváltozás után egyre bátrabban hihettük, hogy az egyoldalúan átértelmezett terhek végre mindazok szívéből elkönnyülnek, akik évtizedek várakozása után megkapják a feloldozást. Keserű pohár volt ennek hiá-

nyát megtapasztalni, nem csak a környező országok, hanem a hazai nyilvánosság felől is. Rövid pihenő után azok kezdtek el iskolapadba ültetni, ott demokráciát oktatni, belőle vizsgáztatni, egy újabb izmust írva névkártyájukra, akik hű tényérnyalói voltak a vörös birodalom gazdáinak. És – közeledve a jelenkor felé – megmondani mi a haladó, ki a maradi, ki a hazafi, ki a bűnös, ki az ártatlan, ki az európai és ki nyilaz hátrafelé...

Nincs kollektív bűn

A társadalomtudományok feladata, hogy elemezzék a háborúk által szocializált, megtépett ember néha valóban meglepő közönyét más fajok, népcsoportok együttese irányában. Zavarba ejtő visszanézni a Nagy-Magyarország területén élő kisebbségek látszólagos nemtörődőségét az őslakosok iránt, a kisebbségek kitelepítésének rezzenéstelen pillanatait, a zsidóság meghurcolásának folyamatát és a bolsevik osztályharcot a keresztény hagyománnyal bíró emberekkel szemben.

Ha ez alól számos neves és névtelen kivételt fel tudunk is sorolni, akiktől meghajtott fejfelik megemlékeznünk, sajnos a nagy egészről eltekinteni nem lenne hiteles. Nem csak a Kárpát-medence terhe ez s nem is egyedi: az indiánok kiirtása, a négerok elhurcolása, Vietnam, Indokína, Belga-Kongó, Francia Guyana, az örmények és kurdok vére, Palesztina sorsa, Afganisztán, Irak, Irán etc. és az újkori keresztényüldözés, mind-mind egy faj, egy gondolat alig korlátozott rasszizmusa.

Mindennek és mindenk ellenére azt gondolom, hogy nincs kollektív bűn, egyetlen népcsoport sem tehető felelőssé a népcsoport egyes képviselőinek, akár tömeges méretű erőszaktevéletéért sem. Ennek elismerése még fájdalmasan várat magára: a régi demokráciák közönye nem változik, az új demokráciák pedig általuk jutnak könnyű mintához. Ezért viseljük a benesi dekrétumokat, küszködünk az állampolgárság szabad választásával, az anyanyelvi oktatás ellehetetlenítésével valamint – újabb adalékként – azzal, hogy egyedi felelősséggel viseltetünk a nácizmus áldozataiért. Nem csak a jogos feloldozás maradt, marad el, hanem honfitársaink egy csoportja további terhet kíván ránk tolni.

Írásunk szerzője 1979-ben csatlakozott a tempom muzikus közösségéhez. Karnagy, kántor. Szívügye a szép régi egyházi ének gondozása. Felesége pedagógus, három lányukkal a Szentimre város lakói.

Az előítélet

Kapzsiság, féltékenység, irigység, önzés, megvetés, közöny, előítélet. A teremtés által megkapott, nem túl áldott tulajdonságok, amelyek dolgoznak bennünk. Döntő többségünk igyekszik korlátozni rosszkaldó génjeinek mozgását. Sajátos viszont, hogy egyedül az előítélet az, amely a közbeszédben külön státust kapott, mint az a tulajdonság, amelynek nincs helye egy normális országban – hallhatjuk nap, mint nap, fel-emelt mutatóujjal. Különleges virtus lenne, ha számtalan hiányosságunk közül éppen ez lehetne az, amelyet ki tudnánk iktatni emberségünkéből.

Az előítélet azonban hasznos, amikor egy cápával, egy vérebbel vagy egy anakondával találkozunk: figyelmeztet egy ismeretlen veszélyre, amely eddig elkerült, de már hallottunk róla. Az előítélet dolgozik bennem, amikor a száraz szénához nem közeledem égő gertyával és a tolvajt nem hagyom egyedül Csontváryval. Ez okból lehet bennem tartózkodás és előzetes várokozás bizonyos embertársaim iránt is.

A hibás gyümölcs

Nagyszüleim bizonyosan nem úgy érezték a marhava-gonok botrányát, amint a halálba menők, mégsem váltak bűnössé attól, hogy génjeikben a keresztény örökség és a hagyományos értékek hordozói voltak. Nem érdem, de nem is szégyen, hogy nincs bennünk holokauszt-túlélő. És ez igaz viszonyosan is, a bolsevik válasz jelentős metszetben zsidó származású kivitelezőinek árnyéka sem vetülhet rá – *zsidó voltam, tehát kommunista lettem*, vallották számosan közülük – e kisebbség hétköznapjainak tisztos emberére. A múlt század akárhány borzalma ellenére sem tehetjük felelőssé emberek körülhatárolható tömegét. Sem a haláltáborokért a keresztényeket, sem a kommunista terrorért a zsidókat. E két értékes és egymásra épülő kultúrkör nem hibás a belőle elbotló egyedekért, sem a magyarság, sem a zsidóság hitványai nem azonosíthatók a rassz teljességével, de az árkot mélyítjük, ha nem mondjuk ki, amit valójában gondolunk.

Azonban a szembenézés, a beismerés és a *bocsánatkérés* sem a válogatottak kiváltsága. Úgy érzem, bárminek az elengedése annak kimondásával kezdődik; a mai közélet, a kultúrtörténeti küzdelem legerősebb szorítása a kettős mérce. A hibás gyümölcs nem teszi nemkívánatosá a többit, de nincs helye a kosárban.

A véleményformálók – filozófusok, írók, történészek, esztéták, művészek, újságírók – egy csoportja a napi rendszerességgel címezett rasszizmus és antiszemitizmus tompítása helyett egyre hevesebb kizárólagosságot kívánnak annak eldöntésében, hogy a narratívánév sorban kinek, hol legyen a helye. Az a fajta újbeszéd, amely bizonyos áthallásosnak ítélt szavak, idiómák felett őrködni látszik, a megnyugvás helyett a szemünk láttára töltődik fel nyugtalansággal. Az anti-

szemitizmus mértékét az antiszemitizmus mértékének *mértéktelen* ismétlése növeli. A csendesebb többség – azt remélem – ezt pontosan érzi.

A fájdalom örökölheto, de a szenvedés nem. Ha ebben egy közösség zártkörű önzésre törekszik, érzéketlenné válik a körön kívül állók iránt. És ezen polgártársaim higgyék el: nem csak a halál szörnyű, hanem az életfogytiglan is. Nagyszüleim, szüleim ezt a belső börtönt éltek, hurcolták *mindhalálig*. És még mennyien. *Mind. Halálig*.

Zsoltárének

Az orgona mögött szinte napi rendszerességgel találkozom az ősi istentisztelet alapvető kellékeivel, az ószövetségi olvasmánnyal és a zsoltárverssel. Ezek mindkét vallás sajátjai, tehát nemcsak a családi vérvonal, hanem a hivatás anyaga is megérint, űz az elengedés és kiengesztelődés vágya. Talán nem vagyok elfogult, ha úgy érzem, a shoá szörnyűségének elismerése, az áldozatok megkövetése folyamatosan a társadalmi-kulturális közbeszéd része – helyesen – azonban a vörös diktatúra lebontása, főszereplőinek és elvtársaiknak önbevallása, cselekedeteik gyakran embertelen sorozata és az őszinte bűnbánat még nincs arányban a meghurcoltak sorsával. Az én, a mi meghurcoltjaink sorsával. A munkatáborokban, a kitelepítések során, a lelükben, reményeikben megnyomorítottak tömegével, az ölükben meggyalázott asszonyok sorsával...

Vándorlás a pusztában

Szeretném, ha megbocsájthatnék azért, amit a bolsevik országlakók a családom – és ismeretlen sorstársaik – ellen jogtalanul cselekedtek. Szeretném, ha bocsánatot kérnének, feltételek és a szenvedés mértékének ki-sajátítása nélkül. Már minden elmúlt, de ez hiányzik. Nem várok könnyű álmot s vélem, sokan váraкоznak erre csendesen.

Szeretném, ha megbecsült és korszerű tényező lehetne a hagyományos értékek, a keresztény gyökerek, a házasság, a család, a Szent Korona és a napba öltözött Asszony tisztelete.

Szeretném, ha a szenvedés árfolyama azonos értékű lenne *mindkét* parton. Szeretnék fejet hajtani és fejet hajtani látni.

Tudom, hogy megérkezik az idő, és színről-színre látni fogjuk egymásban a jót; az ifjú generációk feladata lesz, hogy – illő vándorlás után – erre meghívást kapjanak. Ez elérhető figyelmeztető katalizmák nélkül is – mert a belátáshoz ezekre nincs feltétlen szükség – ha energiaforrássá válik számunkra nagyszüleink még részben köztünk élő nemzetsége, akik emberi arcukat minden körülmények között meg kívánták őrizni.

C s á n y i T a m á s

Rövidnadrágos koromban történt, hogy odaálltam a nagymama elé, s némi indulattal tettem fel a kérdést: *Nagyi, most azonnal mondd meg nekem, hogy kicsoda a Jóisten? Ő ad esőt, Ő áld meg és Ő adja a békét – hangzott a csendes válasz, mely ég s világít bennem azóta is – jellezte az otthon általános szövedékét Krisztián atya, miközben bejárni indultunk azt a tizenhat falut, amely somogyi szolgálatának gerincét adja. Utunkat Kaposszentbenedeken kezdjük, kísérezzenék a motor csendes züm-*

tem egy olyan autóbalesetet – egy nagyon kicsi kocsi találkozott egy igen nagygal – amelyet általában nem szokás túlélni. Értettem pontosan, hogy a Jóisten bőködött. Aztán egyességet kötöttünk: *íme, itt ez a leány, ha a vele való történetem szétesik, akkor elkezdek figyelni Rá.*

A baleset után 32 nappal úgy léptem be a lakásomba, hogy egyetlen matracot találtam valamint a ruháimat a földön. A leány és a leányok története itt ért véget.

Az eső, az áldás és a béke

B E S Z É L G E T É S V I L Á G O S K R I S Z T I Á N A T Y Á V A L

mögése, amely felett a fiatal pap nem csak mérleget von a vendéglátóipar és a reverenda kapcsolatáról, hanem a vidék mindennapi gondjait, örömeit, talán szociográfiáját, püspöki titkári kötelezettségének lényegét valamint cigány származású káplánjának lendületét, egyéniségét is felvázolja. Olyannyira más e táj, mint a Szentimreváros, hogy kalandozásunk bizony tanulság és tükrözhet a városi polgár számára.

Egy rövid környezettanulmányra kérlek, szülőhelyed, családi kötelékeid, egyszóval gyermekkorod felől. Mit hozol a puttonyodban?

Balatonfenyvesen nevelkedtem, e szépséges tópart kel- lős közepén, a paraszti világ lett ismerős számomra – ahol a föld, a háziállatok és „zimmerferi” adták a megélhetés kereteit. Szüleim vallásos nevelést kaptak, de a szegénység szocializmusa egy időre elgyengítette ebben őket. E korszak eltűnt róluk, visszataláltak a templomba s napi áldozók. Igen jó papjaink voltak s ez okból a plébánia gyerekkorom fontos színhelye, második otthonom lett. Az orgonajáték élménye pedig végleg megkötött.

Kaposszántán kezdjük utunkat, ahol a johanniták ispotályt működtettek egykoron, a keresztes hadak útjában.

Sorsod nem átlagos, hiszen a Vendéglátóipari Szakközépiskolát váltottad reverendára. Ezt a két távolinak tűnő kikötőt íveld át, kérlek.

Az iskola után egy nemzetközi étteremláncban helyezkedtem el, ahol jól ment sorom, lehettek ötleteim, s mivel az akkori főnököm egy csúnya hibát vétett, amelyet jól kezeltem, semmi okom sem lehetett panaszra. És pófátlanul fiatal voltam. Néhány párkapcsolat is kipróbált, ez is a vendéglátós sors része, és túlé-

Közben nekimegyünk egy esőzattal, meredek földútnak – azonnal megértem, hogy Krisztián atya miért egy terepjárót űz – de még ezzel az erőgéppel sem sikerül megszelídíteni a sáros ösvényt. A domb oldalában nemsokára elkezdődik a premontrai kolostor feltárása; ennek védőszentje volt Szent Benedek, Kaposszentbenedek település elkeresztelője.

Ha jól értem, a Jóisten válaszolt a kérdésedre.

A vezetéknevem szerint: világosan. Kértem Tőle egy év egyedüllétet, aztán még egyet, majd beadtam jelentkezésem az ELTE-re és Beton püspök úrhoz, mondván, hogy a három lábú fejőszék biztosabban áll. Mindkét helyre felvettek s bár a szeminárium kapuja kinyílt, azért elmentem az egyetemi gólyatáborba, csak a mintavétel kedvéért. 2005 szeptemberében kezdtem el a szemináriumot úgy, hogy a bevonulás előtti napon még dolgoztam.

A *Schindler listája* című filmből szoktam néha idézni azt a jelenetet, amelyben két asszony beszélget a villany-nyal elárasztott kerítés előtt. Az egyik nekirohanna, mert úgy érzi, ez a megváltás, a másik viszont így szól: ne tedd, mert soha nem fogod megtudni, hogy mi történt volna veled. Kicsit így került körbe a lehetőség engem is.

A szemináriumi évek – mint minden iskola – egyrészt megerősítenek, néha elbizonytalanítanak, s bizonyára olyan fekvőrendőr is utadba került, amire nem számítottál...

Soha nem bizonytalanodtam el a hat esztendő alatt – talán mert három évig készültem rá. Persze nehézségeim adódtak, és – világi szemmel nézve – egy sikeres munkaviszonyt hagytam ott. Ezt a környezetem nem támogatta egyöntetűen, és ennek terhe néha rámozgott.

Balás Béla kaposvári megyéspüspök 2011. júniusában szentelte pappá, a Kaposvári Nagyboldogasszony Székesegyházban. Ez idő óta a Bárdudvarnoki *Porta Pacis* Lelki- gyakorlatos Ház vezetője, amelyben évente 3800-4000 lélek talál befogadó csendet az elmélyedéshez. Feladata még a plébánia valamint a titkári teendők ellátása Beton atya mellett. Többek között a gondoskodásról, a babonáról, az ösből-nyekről és a fehér kendőről beszélgetett vele Csányi Tamás karnagy.

Zsippóra érünk, ahol egy madárpark tulajdonosa több ezer szárnyast gondoz, párától dús, festői világ díszletében.

Elérkezett a felszentelés ideje, amelynek áldásával megkaptad a dispozíciót.

Diakonusi gyakorlatra Szentbalázusra kerültem, ez Kaposvár túloldalán fekszik és nyolc apró falucskát egyesít. Itt négy hónapig egyedül végeztem a szolgálatot. Felszentelés után, 2011 őszén a püspök úr a jelenlegi helyemre disponált. Itt elmerültem a Porta Pacis Ház fejlesztésébe, ezzel párhuzamosan a püspöki titkár feladatát is ellátom, majd úgy lettem plébános, hogy sosem voltam káplán. Ha körbemegek a hozzám tartozó faluk mindegyikén, akkor az óra 68 kilométert mutat. Viszont a feladathoz kaptam társat is, az egyházmegye egyetlen cigány származású papját Balogh Péter személyében, akivel már a szemináriumban összeharagtam. Boldog vagyok az ő ittlététől.

A cigánypasztoráció messze esik a fővárostól, és az, hogy a papjuk „közülük való” egészen különleges adomány. Mit oszthat meg e pasztoráció pilléereiről?

Kezdjük az elején. Azt gondolom, hogy a cigányság legalább 300 éves lemaradást kéne leküzdjön minden területben, ami az életet, a hitet és a reményt befolyásolja. Ennek nem mond ellent, hogy soha még nem találkoztam olyan cigányemberrel, aki tagadta volna az Isten létét. Hitéletük babonákkal teljes és a hangsúlyt is másképp helyezik. Nem járnak templomba, de a hit tanórán minden gyermek részt vesz. A szentelmények – a keresztlő és a temetés – és a Szűzanya tisztelete rendkívül fontos számunkra. A házasságkötés viszont nem; akik összeköltöznek, azok ezzel házastársaknak ismerik el egymást. A hetedhét országra szóló cigányesküvő csak az újjazdag celebek műve. Úgy gondolom, szentmisét 15–20 év múlva fogunk tudni mondani nekik.

Közben elérjük Bárdudvarnok végét és a Szent Imre kanyarban fordulunk vissza.

Péter atya a környező kolóniákat látja el, ő kiváló hitoktató, remekül ért a gyerekek nyelvén és 900-1000 cigányemberre lát rá. Sajnos, azt is értenünk kell, hogy a „fehér” és a „cigány” lélek találkozása a templomban még korai lenne; ezt egyik szín sem kockáztatná meg. Már több somogyi településen 50 %-nál nagyobb a kisebbség aránya, tehát lehet bánni Márton Áron erős mondását, miszerint Erdélyt a magyar anyák vesztették el, de a helyi adatok most erről beszélnek. Nem tudjuk ezzel a Jóisten szándékát, de ha nem lesz növekvő magyar populáció, akkor ők a jövő. Én szeretem őket, nincs velük semmi bajom, és pontosan azért nem dobálok rájuk követ, amiről a bekezdés elején beszéltem. Nyilván mindenhol található olyan ember is, akit kísértésbe lehet hozni, de ez nem takarhatja el a lényegét. Ettől a ponttól rendben vagyunk egymással.

Lipótfá következik. Ez az ősmagyar szinkretizmus fészke, a

falu határában embernyi, fából faragott, Szentkoronával süvegelt pártus Krisztus fogadja az érkezőt. Igényes porták épülnek, de katolikus hívek nélkül.

A protestáns felekezet életéről az ökumené állapotáról kérdeznél. Egyáltalán a helybenlakók és a „gyüttmentek” között vajon nagyobb-e a rés, mint a reformátusok és a katolikusok között?

Megteesszük, amit közösen tudunk tenni és igen, a kérdés, ahogy megfogalmaztad, megállja a helyét. Tudok fanyarabb is lenni: megtartjuk az ökumenét, majd hazamegyünk és hálát adunk, hogy mégsem jött létre. A képet még kiegészíti, hogy a pünkösdisták, baptisták és a Hit gyülekezete mind megtalálható e vidéken.

Jó ideje hallgatlak-nézlek téged, s innen úgy látszik, hogy a helyeden vagy. Feladataid egy részében jól kamatoztathatod a vendéglátós valóságban felhalmozott kreativitást, az emberekkel való bánásmódot, a gyakorlati teendők lendületét.

Igen, a helyemen vagyok, szeretek itt lenni. Látod a gyönyörű vidéket: ki hagyná ezt itt? Nem érkeztem erős tervekkel, hanem csak avval a reménnyel, hogy a Jóisten mindig megmutatja a tennivalókat. Fogja is a kezemet, bizony. Ha megfogalmazhatom egy szóban, akkor az én feladatom a gondoskodás.

Felkapaszkodunk Bányára – itt egy ezoterikus „szentély” képviseli a szekták világát – ahonnan az egész vidék élénk táru, hullámzó zöld tenger, a kis dombok párát pipálnak s egyáltalán nincs téror. Ez Krisztián atya digitális rejtkehelye. Szentmisére járó nincs.

Mit szeretnél tíz év múlva e tájon látni?

Sok gyermeket. Hogy fiatal maradjon a falu. Ez lenne a legnagyobb dolog. Valamint mindenhol művelt földeket látni. Megvalósítani azt, amit így olvastunk: egy mindenkiért, mindenki egyért. A zárt közösségek nehézsége mindig a különböző kisebb egységek egymással való közlekedése. Itt nincs mód hosszú ideig kitérni egymás útjából, mert túl szűk a járda. A falu kártékony reflexe a pletyka és az emberfajzat szereti ezt a műfajt. Látható, hogy az „ösbövények” ki fognak halni, s maradnak a „gyüttmentek”, akik viszont komolyan segítik egymást. Vagyis azt mondhatnám, nagyon szeretném, ha tíz év múlva a mennyek országából megint épülne pár négyzetméter. Ehhez még szükséges, hogy legyen munka s legyen pap. Valamint, hogy a következő püspök ne irtsa az előző növényeit – mert sajnos néha emberek vagyunk.

Ami a közös hangot illeti: összeterelem minket a Szt. Márton napi bormustra és libator, amelynek keretében megáldom boraikat, s igyekszem egy kérügmátikus prédikációt mondani nekik, amelyet kóstoló követ. A másik jelentős lehetőség a hegybúcsú Szent Benedek ünnepén; e terület hét hegyközséget foglal magába. Kora reggel elindulok, s minden olyan szőlőbirtokot, amelynek a bejáratán fehér kendőt látok integetni, megáldok.

Ejha, és mindenhol rádmérnek egy pohárával?

A metódus ennél irgalmasabb, mert csak az összes áldás utáni szentmisét követően koccintunk. Mivel az ősbö-lények és a „gyüttmentek” is művelnek szőlőt, ez az egyik leghatékonyabb integrációs dobás a két csapat között.

Olyan tanyák mellett haladunk el, melyeket városi értelmiségiek élnek, akik feladták lármás világukat, s e tájon alapítottak kolóniát, egymást bátorítva, egymás társágában megtalálva a szellemi közösséget. Többen is az egyházközség aktív tagjai. Ékszerkészítő, világbajnok, bankvezér, fafaragó háza sorol az út mentén. Az őslakosok szóhasználatában ők a „gyüttmentek”, akik szám szerint már túlnőttek a régi lakosokon, s közös életük nem mentes az előítéletektől sem.

A hazai valóságához tartozik, hogy a tágas földek sajnos kisebb részben a falusiaké: ezek a kicsi és értéktelen területek; a zsiros halmaz egy osztrák cég tulajdonában áll, amely közvetlenül a rendszerváltozás után vásárolta fel, s nem termel rajta, hanem hagyja parlagon. 2000 hektár megy így veszendőbe.

Régen az elöljáró, a kántor-tanító, a pap és az orvos határozta meg a kistelepülések szellemi horizontját. Alakult ez a jelen korban?

Ezek stabil szerepek, csak a névtábla változott néhol: most a polgármester, az iskolaigazgató illetve a tantestület, a pap és a családsegítő illetve a szociális ügyintéző viszik a főszerepet. Ez utóbbi végtelenül fontos, aki – titoktartását nem feladva – össze tud kacsintani velem. Ő hiteles látója a nehézségeknek; ez a cigány kisebbség területén kulcskérdés. A plébániához hat hektár föld tartozik, ebből én szegény családokat segítek; ősszel a gabona és a kecskék termelése forrásból tíz családnak meg tudom venni a tüzelőt.

Ebben a családgondozó a cinkosom. Az sem mindegy, hogy a pedagógus hogyan csönget be az iskolai hittanóra előtt; a „gyün a csuhás” helyett kedves szóval hangoz fel. A tantestület vasárnaponként itt ül a szentmisén, kivéve az igazgatót. Ő viszont szeret énekelni, hangot is kapott hozzá s vágyat, hogy a templomban

megtehesse. Hozz egy-két kottát, én kísérlek – javasoltam még kezdő korunkban. Felhangoltuk egymást, én nem próbálom téríteni, s havonta egyszer kortyolunk egy kis bort. Azóta rendben vagyunk,

Krisztián, ha szembekerülnél velem az utcán, bizony nem néznélek lelkipásztornak. Távol áll tőled a műanyag Mária szobor és a világoskék kacsintós Jézus szánere. Mosolyog a szemed, bírod az „egy közülünk” gesztusát és nem látlak „paposnak”. Tartod ezt a hét-köznapokban is?

Na, ezt köszönöm, mert mindig szerettem volna először ember, aztán keresztény, aztán pap lenni. Talán. Nem bánom az eltelt civil éveket sem, úgy érzem, minden pillanat a helyén ül az életemben. Ahogy Szent Ignác mondja: akárha a vigasz, akárha a vigasztalanság ide-

jét éled, a Jósiten iskolája olyan, amelyben Ő mindig valamit közölni, tanítani vagy kinyilatkoztatni akar általad.

Uram, éppen most mi a házi feladat, mit akarsz megtudni, megtanítani velem? – ez a notórius kérdés. És ha az ember ezt keresi a mindennapjaiban, akkor csak ragyogni tud. Más nem.

Veretes végszó lehetne e gondolat, de hadd kérjelek meg arra, hogy kanyarodjunk vissza ahhoz, akivel kezdtük: Nagyboldogasszony ünnepén a homíliában nagymamád történetét idézted...

Nehezen szoktam le a cumizásról. Szüleim rendre eldugták ezt a békéltető eszközt, ilyenkor nagymama megkereste, behívott a szobájába és kis időre megajándékozott vele – kicsiben tett úgy, ahogy a mennyei Atya gondoskodik rólunk, őrzi a jelent, a jövődöt és könnyíti gondjainkat. Amikor sok évvel később – jóval túl a kilencvenen – átment a másik partra, a Szentírása mellett egy kis tárgyat találtam, amely élethosszan jelezte meghatározó szeretetét s bölcsességét. A cumit.

A Porta Pacis Lelkigyakorlatos Ház szeretettel várja a lelki és testi pihenésre vágyókat, kisebb és nagyobb közösségeket, csendes, zöld környezetben, kápolnával, akár teljes ellátással, fürdősi lehetőséggel. A rönkfa épület 99 személyt tud fogadni. portapacis@gmail.com 06 30 444 7631 facebook.com/pacis.porta

Ez a kis tanulmány lényegében szemelvények sorozata XXIII. János pápa *Pacem in terris* körleveléből. Az idézetek közötti összekötő szöveg csupán az enciklika gondolatai között kíván folytonosságot teremteni. Maga az enciklika 1963-ban született és elmélyült filozófiai bölcsességgel, csodálatos erkölcsi tisztasággal rögzíti az emberi kapcsolatok alapelveit. Ezenkívül harmonikusan illeszkedik a pápai körlevelek azon sorozatába, amely 1891-től, a *Rerum novarum* megjelenésétől kezdve, folyamatosan ismerteti a katolikus egyház szociális tanításait. A katolikus egyház, amely mintegy 2000 éven keresztül a krisztusi hitet és életszentséget hirdette, valamint missziós hivatásának élt, ezzel a sorozattal kibővítette hivatását. Ezekben a körlevelekben igényt tart arra, hogy tilta-

ros e szavakkal magasztalja Istent egy helyen: „Uram, mi Urunk milyen csodálatos széles e világon a te neved”, másutt e szavakkal: „Milyen sokrétű a te műved, Uram! Mindent bölcsességben alkottál”. Ugyancsak az Isten teremtette az embert saját képére és hasonlatosságára, értelemmel és szabadsággal ruházta fel és az egész mindenség urává tette: amint azt a zsolttáros ezzel a mondattal vallja meg: Majdnem isteni lényé teted, dicsőséggel és fönséggel koronáztad, hatalmat adtál neki kezéd műve fölött, mindent lába alá vetted.”

Egészen a XX. századig az emberiség értetlenül és bizonytalanul tekintett a titokzatos Világmindenségre. Isten dicsőségét és bölcsességét látta benne, de törvényeit alig-alig ismerte. Napjainkra ez a helyzet sokat

Békét a földnek

A R E N D R Ó L K E L L B E S Z É L N Ü N K

Írásunk szerzője 1931-ben, régi szegedi polgárcsaládban született. Közpiskoláit a szegedi piarista gimnáziumban végezte, de az államosítás miatt állami iskolában érettségizett.

A BME Mérnök Karán, 1953-ban, mint hídépítő mérnök diplomázott. 1990-től, nyugdíjazása után kedves érdeklődési területe a természetbölcselet irányába fordult. 2007-ben az Éghajlat kiadónál jelent meg a *Jelek Istentől* c. könyve, amely a fizika kultúrtörténetével foglalkozó tanulmányai gyűjteménye. E kötet a fizika egy-egy törvényét, egy-egy elméletét vázolja fel, és ismerteti az azokból levonható filozófiai következtetéseket.

kozzon a társadalmi és gazdasági igazságtalanságok ellen. Ez a célja a *Pacem in terris* enciklikának is, amely az emberi jogokkal és kötelességekkel, az ember és ember, ember és állama, valamint a különböző államok egymás közötti kapcsolatával foglalkozik, a keresztény erkölcsi rendszer, a krisztusi tanítás alapján. A következő (első) idézet, a körlevél filozófiai alapját adja meg.

A világ rendje

- 1. A békét a földön, melyet az összes emberek a világon minden időben óhajtottak, nem lehet másképp megteremteni és megszilárdítani, mint csak az Istentől alapított rend szent megtartásával.**
- 2. Mert a tudományok haladásából és a technikai találmányokból világosan tudjuk, hogy csodálatos rend uralkodik az élők világában és a természet erőiben, valamint az emberben is olyan rátermettség van, mellyel képes vagy magát e rendet felfedezni, vagy magának alkalmas eszközöket készíteni, hogy ezeket az erőket megszerezze, és a maga kényelmére alkalmazza.**
- 3. De a tudományok haladása és a technikai találmányok mindenekelőtt Isten végtelen nagyságát mutatják, aki mind a dolgok összességét, mind magát az embert teremtette. Azt mondjuk, hogy a dolgok összességét a semmiből alkotta, abba bölcsességének és jóságának bőségét adta: ami miatt a szent Zsoltá-**

változott, és legalább részlegesen, homályosan, de számos törvényét megismertük. A mai ember már a tudományok és a technika ezernyi csodájával szembe-sül. Megalapítottuk a kozmológiát, az asztrofizikát, elindítottuk az űrhajózás tudományát, megismertük az atomokban rejlő belső erőket. Mindez alaposan megváltoztatta gondolkodásunkat. Sokkal kritikusabbak és racionálisabbak lettünk. Egy valamit azonban megdöbbenve tapasztalhattunk: a tudomány fejlődése mindenben igazolja a világ isteni rendjét, amely tézisére a *Pacem in terris* tanítása is felépül. A száraz tudomány, ezt az isteni rendet „antropikus” rendnek nevezi, amely szó itt azt jelenti, hogy Isten a világ törvényeit pontosan úgy állapította meg, hogy azok biztosítsák a szellemi, emberi élet kialakulását a földön. Ennek a csodálatos rendnek a legkisebb megsértése is lehetetlenné tette volna emberi létünk. De mielőtt bárki is a káoszelméletre hivatkozna, gyorsan megjegyzem, hogy ezek a kaotikus jelenségek csak ideiglenesek, és az ilyen jelenségek mélyén is különös rend uralkodik. És ennek a világ rendjének mi is részesei vagyunk.

- 4. Márpedig a Világmindenség nagyszerű rendjével éles ellentétben áll mind az emberek, mind a népek megbolygatása. Mintha az egymás közötti viszonyt csak erővel lehetne szabályozni.**
- 5. Egyáltalán nem, mert a világ Teremtője az ember lelke mélyére beültette a rendet, melyet lelkiismerete**

előtt nyilvánvalóvá tesz, és követeli annak pontos megtartását. Ezzel azt igazolja, hogy a törvény szabta cselekedetek, azaz a rend, a szívébe van írva.

8. Legelőször tehát arról a rendről kell beszélnünk, amely az emberek között kell, hogy meglegyen.
9. Bármilyen emberi közösségnél, melyet jól megszervezettnek és megfelelőnek akarunk, az első alapelv az, hogy minden ember rendelkezik a személyiség tulajdonságával, azaz értelemmel és személyisége szabad akarattal van felruházva. Mégpedig oly jogokkal és köteleességekkel bír, melyeket maga a természet szabályoz és egyszersmind abból is következnek. Ezért ezek, mivel általánosak és sérthetetlenek, semmiféle módon nem kisajátíthatók.

Ezekből a szavakból tisztán következik, hogy már magában a természetben kódolva vannak az emberi jogok. De mert az ember szellemi lény, jogainak eredete transzcendens vonatkozású is. Az enciklika ezek után felsorolja az így kialakított emberi jogokat, melyeket rövidítve, listaszerűen magam is felsorolok. Ezek mindenekelőtt az élethez, a minőségi élethez való alapvető jogok, mint a lakás, táplálék, ruházat, vagyis az élet viteléhez való jogok. Ehhez tartoznak még az állam által biztosított gyógykezelés, a biztonságos élethez, a nyugodt öregséghez tartozó jogok. De már a *Rerum novarum* megköveteli a munkához való jogot, amellyel együtt jár az igazságos bérezés és a munka szabad megválasztásának joga. Hasonló jog, hogy minden ember részt vehet a gazdasági életben, tisztán és becsületesen vállalkozásokat alapíthat, és vállalkozásából mások jogainak megsértése nélkül vagyont is szerezhet. A munka ugyanis isteni rendelés, hiszen „arcod verejtékével” kell mindennapi kenyerünket megkeresni. Ilyen jog a társadalmi és politikai életben való részvétel joga, hiszen az ember társadalmi lény. Már a szellemi jogokhoz tartozik a tanuláshoz, az igazság kutatásához való jog. Itt mindenki képességeinek megfelelően tudást szerezhet, melyet köteles a társadalom javára használni. Természetesen ide tartozik a vallás gyakorlásához és nyilvános megvallásához való jog is hiszen a megvallás fogalma már magában a szóban is benne van.

28. Az eddig említett jogokkal, melyek a természetből erednek és minden embert megilletnek, járnak az ugyanolyan kötelezettségek, e törvények és kötelezettségek, melyek vagy a természetjogból származnak vagy az parancsolja őket, és onnét veszik eredetüket, fennmaradásukat és kötelező erejüket.
29. Tehát, hogy néhány példát hozunk, ilyen az ember joga az élethez, amellyel összefügg életfenntartásának kötelezettsége, jog a méltó életmódhoz, amelyhez hozzátartozik a becsületes élet kötelezettsége. Jog az igazság szabad kutatásához, amelyhez hoz-

zárul az igazság mélyebb és messzire kiterjedő keresésének állandó kötelezettsége.

30. Miután ezt láttuk, ebből az is következik, hogy az emberi társadalomban, az egyik ember bizonyos természetes jogának a többi embernél kötelezettség felel meg, tudniillik az a kötelezettség, hogy ezt a jogot elismerjük és tiszteletben tartjuk.
34. Ezen kívül az emberi személyiség méltósága megköveteli, hogy az ember cselekvésében saját megfontolásával és szabadságával éljen.
35. Ezért a polgárok helyesen megszervezett közösségét akkor kell gyümölcsözőnek, az emberi méltóság számára alkalmasnak tartani, ha az igazság fűzi egybe. Így figyelmeztet ugyanis Pál apostol: „Hagyjátok el tehát a hazudozást, beszéljen mindenki őszintén embertársával, hiszen tagjai vagyunk egymásnak”

A világ rendje, majd az emberek közötti rend tárgyalása után, a harmadik fejezet az állam és az egyes emberek közötti viszonyról foglalkozik. Itt alapelv az, hogy az állam a természetjogokkal rendelkező emberek gyülekezete, ill. szövetsége. Ebből természetesen következik, hogy az állam legfontosabb feladata nem más,

mint a közjó biztosítása. A közjó, amint azt a neve is mutatja, kivétel nélkül minden emberre vonatkozik, hiszen minden állampol-

gár szövetsége az államnak. Erre a szövetségre pedig a teljes személyiségi jogrendszer vonatkozik, ezért

ezek a jogok nem csak emberi találmányok, hanem Isten szándékából következnek. A természetjog és az erkölcsi jogrendszer, amit az államnak együttesen kell figyelembe vennie. A közjót az igazság, igazságosság, az emberek közötti szolidaritás, és a szabadság figyelembevételével kell kialakítani.

56. Ez oknál fogva az állam minden vezetőjének arra kell törekednie, hogy sem polgárokat, sem polgári osztályokat ne kedvezményezzen. Ez az elv mindenkinek az érdekét szolgálja, amiként azt halhatatlan elődünk, XIII. Leó e szavakkal támasztja alá: Semmi módon nem szabad megengedni, hogy az állami hatóság egyeseknek vagy keveseknek az érdekét szolgálja, mert mindenki közjára szolgálatára alapították.
60. ...ezért szükséges, hogy az állam képviselői arra törekedjenek, hogy e jogokat elismerjék, megvédjék, hogy így kötelességeinek mindenki könnyebben tessen eleget. Mert az emberek sérthetetlen jogait védeni és óvni, hogy mindenki könnyebben teljesíthesse kötelességét minden hivatalos hatalomnak főfeladata.

Magáról az államformáról nem tesz említést az enciklika, hiszen az az ország történelmétől, kulturális és

gazdasági fejlettségétől függ. Fontos kérdés azonban, hogy képességeik alapján kik alkalmasak az állam vezetésére. Vannak emberek, akik kiemelkedő értelmi és szervezési képességeik révén erre hivatottak, míg mások más területen szolgálják a közjót. A vezetésre alkalmas emberek Isten akaratából lesznek vezetők. Ennek természetes feltétele az, hogy a vezetőnek alkotmányos joggal kell rendelkeznie, tehát a többség akaratából legyen vezető. Az erővel, puccsal vagy csellel hatalomra jutott vezető nem tekinthető legálisnak. A jó vezető irányításával az államnak úgy kell szerveződnie, hogy minden ember természetjogát, tehát a közjót biztosítani tudja. Meg kell jegyezni, hogy a személyiségi jogok érvényesülését nagyban elősegíti az, ha a polgárok civil társaságokat alapítanak, ahova időről időre meghívják az állam egyes vezetőit. A vezetők és polgárok közötti információcsere sokban megkönnyíti a helyes kormányzás lehetőségét. Célszerű ezenkívül az is, hogy az államnak három, egymástól független hatalmi ága legyen.

70. Nem lehet kétség abban, hogy az állam jogszolgáltatási rendjének meg kell egyeznie az igazságos és helyes szabályokkal, valamint az állam alkotmányának fejlődésével, hogy a közjót a legnagyobb mértékben szolgálja.

76. Ezután még követelmény az is, hogy minden államnak jogi nyelven megfogalmazott alkotmánya legyen. Ugyanis ez határozza meg, hogy milyen módon választják ki az állam vezetőit, milyen kapcsolatok kötik össze őket másokkal, egyenként milyen hatalom illeti meg őket, és végül, milyen cselekvési módok kötik őket.

78. Azonban nem lehet jóváhagyni azok álláspontját, akik szerint akár egyes emberek, akár egyes csoportok akarata az első és egyedüli forrás, melyből a polgárok jogai és kötelezettségei fakadnak. Ily módon, tehát egyes csoportok kivételezettségével, sem az állam alkotmánya, sem az állam feletti végső uralmi rend nem fakadhat.

Államközi kapcsolatok.

80. Amit az államról elődeink gyakran tanítottak, azt most tekintélyünkkel meg kívánjuk erősíteni, tudnillik a nemzetek közötti kölcsönös jogok és kötelezettségek fennállását. Ezeknek a viszonyoknak a rendezése az igazság, az igazságosság, a lelkek jóindulatú kapcsolatának és szabadságának normája szerint történjék. Amint a természeti törvény az egyes polgárok életét szabályozza, ugyanazzal kell szabályozni az államok kölcsönös viszonyát is.

92. Erre vonatkozólag találó Szent Ágoston kijelentése: „ha elhagyjuk az igazságosságot, mi mások az országok, mint szervezett nagy rablószövetkezetek?”

Az igazságosság elve tehát azt jelenti, hogy minden állam egyenlő, joga van a létezésre és fejlődésre. Tudjuk és természetes, hogy jelenleg az egyes államok között hatalmas különbségek vannak fejlődési fokuk, nagyságuk, gazdasági erejük szerint. Ez azonban nem jogosítja fel az erőseket arra, hogy a gyengébbeket maguk alá rendeljék. A krisztusi erkölcs ennek pontosan az ellenkezőjét parancsolja, nevezetesen azt, hogy az erősek segítsék a gyengébbeket. Mivel megállapítottuk, hogy az állam egyenjogú emberek szövetsége, ebből az is következik, hogy az államok is egyenjogúak. Ezért egyetlen állam polgárait sem szabad lebecsülni, sem kulturálisan, sem gazdasági teljesítményük alapján. Napjainkra kivevítve mindezt, nem csak az a baj tehát, hogy az Európai Unió megtagadta keresztény gyökereit, hanem az is, hogy keresztény alapelvek nélkül az erkölcsi törvényeket szelektíven alkalmazza. Tehát például nincsenek kollektíven bűnös nemzetek, hiszen minden nép autonóm, egymástól különböző emberek szövetsége. Egyenesen bűnösnek tekinthetők a médiákban vagy újságokban megjelenő, egy másik országot sértő és becsmérlő cikkek.

90. Teljesen elvetendő az a propaganda, amely más népek hírnevét sérti, mert ez az igazság és igazságosság parancsait meggyalázza.

Bennünket, magyarokat különösen érdekel a körlevél kisebbségeket érintő része. Természetesen ez a szakasz általában vonatkozik minden, a XX. században megbolygatott, ki- és betelepített, áttelepített kisebbségre. Vonatkozik ezenkívül a más államokban munkát vállalókra, ill. a politikai és gazdasági menekültekre is.

Sajnos, az ország többségi etnikuma azonban általában rosszul reagál a kisebbségekre, de többnyire a kisebbség sincs megelégedve helyzetével. A kisebbség szeretné megtartani szokásait, míg a többség igényli az asszimilációt. Adott esetben a többség ezt az asszimilációt erőszakosan is végrehajtaná, ami az egyén méltóságát sérti. A körlevél elsősorban a befogadók, tehát a többségi etnikum kötelességeit hangsúlyozza. Különösen vonatkozik ez a szülőföldjükön kisebbséggé vált etnikumokra, például éppen a magyar kisebbségekre.

94. ...ebből származik az, hogy gyakran népi kisebbségek más fajú nemzetek határai között élnek, és ebből nagyfontosságú kérdések támadnak.

95. Ebben a kérdésben nyíltan meg kell mondani, hogy amit e népek ellen tesznek faji életüknek vagy gyarapodásuknak megakadályozására, súlyosan sérti az igazságosságot. Ez még inkább vonatkozik arra, hogyha gonosz módon, ennek a nemzetnek kiirtására törekednek.

96. Az igazságosság parancsának nagyon is megfelel, ha az állam vezetői a kisebbségi faj polgárainak hatatos segítséget nyújtanak az emberi feltételek kialakításához. Ez vonatkozik nyelvükre, kultúrájukra, és gazdasági helyzetükre is.

A körlevél még több fontos kérdést fölvet, mint például az értelmetlen fegyverkezés kérdését, vagy az emberi kapcsolatok és a közösség, a lelkipásztorok és a papok felelősségét. A papságot határozottan buzdítja az állami életben való részvételre, például az intézményekben és társaságokban való közreműködésre. Ennek konkrét haszna az, hogy ezeket az intézményeket megismerik, sőt véleményükkel befolyásolhatják is őket.

Befejezésül talán legyen megengedett, hogy személyes, talán illetéktelen véleményem is leírjam az encikliká-

ról. Ugyanis életem egyik legszebb olvasmányáról van szó. Benne az isteni rendből származó jogok és kötelességek csodálatos harmóniává olvadnak össze az általam annyira tisztelt tudománnyal és természetbölcsellel. Az oly sokáig ellentétesnek képzelt tudomány és hit itt baráti szövetségesként ölelkeznek össze.

A teremtés

utolsó fázisában megjelenő ember része a természet rendjének, jogai és kötelességei Istenhez kötik. És ebből fakad, hogy az isteni rend megsértése bűn.

Sajnos azonban, ez a körlevél túl szép ahhoz, hogy emberi erővel megvalósítható legyen. Elég egyetlen napon a médiák hírösszeállítását végighallgatni, hogy rádöbbenjünk, a körlevél és a valóság között mély szakadék húzódik. Úgy tűnik, Európa elvesztette a talajt lába alól. Lépésről lépésre központosít, a szubszidiaritás, a személyiségi jogok hangoztatása ma már elvesztette tartalmát, ez csak szólam. És a nemzetek közötti szolidaritás és szabadság? Ezt az irányt emberi erővel megváltoztatni már nem lehet, Isten segítsége kell hozzá. Kénytelen vagyok szent királyunkat, Istvánt idézni: Ha Isten velem, (velünk), ki ellenünk?

Vékes Bertalan

Családi történet / pályázati felhívás

A Szent Imre Alapítvány pályázatot hirdet olyan visszaemlékezések, történetek megfogalmazására, amelyek a szerző saját családjának életéről szólnak. Mind tartalmukat, mind terjedelmüket tekintve megkötés nélkül várjuk ezen írásokat, annyi kívánsággal, hogy a szerző mindezt a kívülálló számára is érthetően fogalmazza meg. Minden család múltja, jelene egy-egy le nem zárt folyamat, általában generációk tapasztalata, törődése, öröme-bánata rejtőzik benne. Gyökereink nagyobb része még a XX. századba kapaszkodik, annak minden viharával bővítve a családi históriát, vagyis nem csak a személyes életút, hanem a társadalomban betöltött szerep is tükröződik benne. Szeretnénk így módon is elősegíteni, hogy kisebb közösségeink tapasztalata fennmaradjon, tanú-

ságul szolgáljon. Az írásokat a *Lépcső* c. folyóiratban folyamatosan közöljük. A pályázat határideje ez év december 31-ig folyamatos. A beérkezett anyagok elfogadásában és az olvasószerkesztői teendőkben az Alapítvány a Szt. Imre Gimnázium szaktanárainak segítségét kéri. A pályázat jelíges, az anyagot tartalmazó borítékra a „Családi történet” valamint egy jelige kerüljön. Ebben egy zárt boríték tartalmazza a pályázó nevét, telefonszámát és/vagy drótpostacímét, melyet csak a döntés után bontunk majd fel. A szerzőnek a Szt. Imre Alapítvány 25.000 Ft értékben könyvtalványt és/vagy hangverseny- és/vagy színházjegyet biztosít, saját döntésük függvényében.

tisztelettel, köszöntéssel az Alapítvány kuratóriuma

(információ Csányi Tamás, 06 20 4675 495, karnagy@szentimre.hu)

Én Istenem, gyógyíts meg engemet!
Nézd: elszárad a fám,
A testem-lellem fája...
De épek még a gyökerek talán.
A tompa, tunya tespedés alatt,
Gyökereimben: érzem magamat,
És ott zsong millió melódiám.

Én Istenem, gyógyíts meg engemet!
Hiszen – nem is éltem igazában.
Csak úgy éltem, mint lepke a bábban,
Csak úgy éltem, mint árnyék a fényben:
Rólam gondolt roppant gondolatod
Torz árnyékaképpen.

Én Istenem, gyógyíts meg engemet.
Én szeretni és adni akarok:
Egy harmatcseppért is – tengereket.
S most tengereket látok felém jönni,
És nem maradt egy könnyem – megköszönni.

REMÉNYIK SÁNDOR / GYÓGYÍTS MEG!

Úgy érzem, Isten a tenyerén hordoz

BEMUTATKOZIK: GÁLFFY NÉ, KATALIN

Első gyermekként 1944-ben születtem hívő, polgári családban a Felvidéken, egy Pozsony környéki faluban, a II. világháború sűrű nyugtalanságában. Miközben lóttek s bombáztak, Édesanyámmal száguldott a mentőautó, nyakamon a köldökzsinórral érkeztem meg a Jóisten tenyerén. Az anyakönyvben akkor rögzített helyiség nem pontos, mert világra jövetelem helyét csak a balonyi községházán voltak hajlandók bejegyezni, mint magyar gyermeket egy szlovákok lakta területen. De a Gondviselés vigyázott ránk; Édesapám a frontszolgálat ellenére életben maradt, és hazajött az orosz hadifogságból is.

A hitben való kezdő lépéseimet Édesanyámnak köszönhetem, aki imádkozni taníttatott s gondoskodott a keresztelelés, az elsőáldozás és a bérmlás szentségéről. A felkészítést egy kedves, de már civil ruhába kényserített apáca végezte: az első szentostyát a Rózsák terén álló templomban, titokban vehettem magamhoz, ahogy ez akkoriban szokásos volt.

Rajongtam Édesanyámért, szelídségét, kedvességét életfogytig őrzöm, amint igaz meséit Jézus életéről, természetességét, ahogy a környékbeli koldusokat segítette. Istennel való kapcsolatomon a kamaszkor sem változtatott, de akkor – mint a többi fiatal – a világ dolgai foglalkoztattak. Ez időszakban a serdülők át-

menetileg még a szüleiktől is eltávolodnak. A gimnáziumi évek alatt hegedülni tanultam egy zeneiskolában, kamarakórusban énekeltem, amellyel többször felléptünk a Zeneakadémián.

Huszonegy évesen mentem férjhez, majd megszületett a kislányunk, akit Szent Rita után nevezünk el. Édesanyám a baba körüli teendőkhöz is bekapcsolódott. Leányom egyéves korában a Péterfy utcai kórházban helyezkedtem el, s elvégeztem – többek között – az ápolóképzőt, végül eljutottam a főnövségig.

A templom falai közé a Ferenciek terén tértem vissza; pedagógus lányommal naponta részt vettünk a szentmisén. Később, költözésünk révén kerültünk a Szentimre városba, ahol mindkettőnk hite megerősödött. Mondhatnám, hogy hazajöttünk, hiszen fiatal leányként az akkoriban elkészült épületbe járt Édesanyám is.

Nehéz emlékem az az időszak, amikor nem volt bátorságom gyónni. Végül erőt és biztatást kaptam Istentől, mint hívő ember, bízom megbocsájtó szeretetében, és abban, hogy megszabadít bűneim terhével.

Két évtizede járok ide, igyekszem részt venni a szolgálatban a szombat esti szentmise olvasójaként, segítőjeként. Amikor elindulok a templomba, ünneplőbe öltözik a lelkem, mert hazajár. Boldog vagyok!

